

Vålerenga - ikke et hus å miste – side 4
Hyggestuen på Sotahjørnet - side 8
Motstandsmann under krigen – side 10

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortida for fremtida

nr. 1 - 2021
24. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

Vi ønsker leserne en fin vår.

Av Even Haugseth

Kampen for "Hylla"

Vi har nå vært gjennom 3 måneder av 2021, og dette året ble nesten enda vanskeligere enn det forrige året endte. I hvert fall for oss i historielaget som prøver å planlegge aktiviteter for medlemmene. Medlemsmøtet i februar ble avlyst, årsmøtet i mars måtte vi utsette på ubestemt tid, og medlemsmøtet i april ser vi oss heller ingen mulighet for å gjennomføre. Planen var også at vi skulle ha bydelsvandring i begynnelsen av juni slik vi pleier, men heller ikke den kan arrangeres med de smittevernreglene vi har pr. idag. Så får vi se hvordan dette utvikler seg, og om det blir forsvarlig å holde medlemsmøte igjen 14. september.

Likevel skjer det ting i dette uvanlige året. For Vålerenga var det knyttet stor spenning til 24. mars, dagen da bystyret skulle behandle saken om BaneNORs storutbygging ved Hylla. Undertegnede har de siste månedene fulgt tett med på en intens kampen i en aksjonsgruppe med folk både på Vålerenga, på Kværner og i Gamlebyen. Den har jobbet for å hindre at Hylla blir fjernet, at tverrforbindelsene mellom Kværner og Vålerenga blir dårligere, og at beboere og skole langs jernbanestrekningen fra Etterstad mot Oslo S må tåle en stor økning av togtrafikk med mere støy i framtida. Lokalmiljøet vårt hevdet at saken har vært for dårlig utredet før den kom opp til behandling i bystyret. Utbygger på sin side hevdet at de har vurdert alle tenkelige alternativer, og at det nå hastet å få avgjort dette i rådhuset, ellers vil det skal bli store forsinkelser i togutbygginga på Østlandet de nærmeste årene. Det beste de kunne foreslå med hensyn til Hylla, var at kun 4 av husene skulle settes opp innimellom betong og jernbanespor og dermed bli ubeboelige.

Det ble foretatt befarings i området med folk fra både fagetater, byråd, aksjonsgruppa, beboere, utbygger og andre. Det kom et konkret forslag om mulighet for lokk over togsporene fra lokalmiljøet. Etter stort press gikk bydelsutvalget i Gamle Oslo enstemmig inn for at saken måtte sendes tilbake til utbygger med beskjed om bedre utredning. Høyres bystyregruppe signaliserte at de ville stemme imot BaneNORs forslag. Rødt hørtes ut for at de også ville stemme imot. Vi ble mer optimistiske, men vi var fortsatt ikke sikre. Så på ettermiddagen denne onsdagen, kom det beskjed om at byrådspartiene hadde fått med seg Venstre og nesten hele Rødt om å gå inn for BaneNORs forslag med en del bemerkninger. Undertegnede fulgte nettsendinga med debatt og avstemning fra rådhuset, og jeg må si at jeg ble mektig skuffet over flertallet av politikerne som uttalte seg. Utrolig å høre hvor stor makt en stor utbygger har over dem, og hvor lite de tok hensyn til våre argumenter.

I etterkant vil aksjonsgruppa klage over det slette arbeidet og alle feilene som er gjort i denne saken. Prosessen har vært faglig svark og udemokratisk og fikk kritikk av samtlige partier under bystyrets behandling. De aksepterer ikke at denne prosessen får legge premissene for riving av våre hjem, rasering av verneverdig bebyggelse som savner side-stykke siden Enerhaugen ble revet på 60-tallet, store, nye støyutfordringer på Vålerenga, i Kværnerbyen og i Gamlebyen samt ødeleggelse av læringsmiljøet på Vålerenga skole. De vil engasjere en advokat. Det er nå et stort samhold og felles kampvilje i bydelen, og vi får støtte fra utrolig mange. I en innsamlingsaksjon har det kommet inn et betydelig beløp. Vålerenga historielags styre har også vedtatt å støtte den. Dette står tross alt om at et sjeldent kulturminne, 8 av de eldste husene på Vålerenga kan bli utslettet for godt.

Historielagets styre fikk også en annen utfordring for noen uker siden. Det ble oppdaget at den e-postadressen som vi har gått ut med til dere, ikke virka, og den har sannsynligvis ikke virka på lenge. Dette betyr at vi dessverre ikke hadde fått meldingene som dere har sendt til oss. Så hvis det er noen som savner at deres henvendelse ikke har blitt fulgt opp, er dette grunnen til det. Vi kan ikke annet enn å beklage dette. Vi har nå opprettet en ny adresse post@valerenga.org som nå skal virke, og vi oppfordrer dere til å fortsette å skrive inn til oss. Vi vil ta med noen av de forsinkede meldingene i bladene framover.

Styret håper at dere holder ut denne pandemien og regner med at dere koser dere med bladene våre. Det kommer et nytt til sommeren også.

Heldigvis er det ei lys og fin årstid vi har foran oss, så vi ønsker dere en fin vår og forsommer.

Forside: Fotograf av dette bildet er Ole Tobias Olsen "Nordlandsbanens far" og skal være fra 1870. Øverst ser vi Vålerengen hovedgård, nedenfor husrekka "Hylla", gården Kværner og lengst hit Kværner Brug. "Hylla" er av området eldste trehusbebyggelse, og den er nå sterkt truet i og med at Oslo bystyre 24. mars vedtok BaneNORs forslag om jernbaneutbygging. Lokalmiljøet kjemper fortsatt for bevaring. Foto: Oslo Museum.

Av Jarle Teigøy

Sveriges gate - Fridtjovs gate

Fridtjovsborg i Sverigesgate 17. Anmeldt til bygningskontrollen i 1929. Leiegård og butikk i mur med 63 leiligheter. Oslo. Postkortet er fra ca. 1935.

Sveriges gate går fra Danmarks gate til Fridtjovs gate. Navnet ble vedtatt i 1879 etter at Oslo kommune var blitt utvidet året før. Fridtjovs gate - eller Østre Gade som den het før 1879, har navn etter Fridtjov i islendingesagaen Fridtjovs saga.

Foto: Reiner Schauflier

Vålerenga - ikke et hus å miste

Av Even Haugseth og Hege Stensrud Høspøien med god hjelp fra Ørnulf Martinsen og Clas Ola Høspøien.

Øverst på Vålerenga står en 100 år gammel unnselig trebygning, som opp gjennom årene har vært utsalg for frukt, sigarer og sigaretter, blomster, leverings- og hentepunkt for rensing av klær, og kiosk med sjokolade, is og brus. Den utgjør sammen med de gamle bygningene i Etterstadgata 4 og 6 det mest intakte bygningsmiljøet som var så typisk for Vålerenga, med en blanding av småindustri, boliger og handel.

*Da høsten var som klarest -
en september ettermiddag
strødde skjebnen ut små gnister
på Vålerenga
Bud gikk ut over byen,
til kvinne og til mann
om at kjerka oppi parken
sto i brann*

Slik starter Trond Ingebretsens sang om brannen i Vålerenga kjerke, en sang som har blitt en hymne for alle som har et forhold til Vålerenga. Den synges ved avslutninger på barneskolen og for alle hjemmekamper for VIF (Vålerengens Idrettsforening). Den var det store avslutningsnummeret på «Østkantspellet – Neste kamp» i 2019, og brukes i mange sammenhenger der «kjærlighet til ei gate, til et hus og til en gård» i dette området med «småhus og stille gater, mellom Galgeberg og Etterstad» skal uttrykkes.

Flere branner

Brannen i kjerka i 1979 var en dramatisk hendelse, også på grunn av nærheten til den historiske trehusbebyggelsen på Vålerenga. Området har stort sett vært spart for store branner etter dette, men i desember 2019 og januar 2020 brant det fire ganger på ett og samme sted: En

nesten 100 år gammel unnselig bygning øverst på Vålerenga, ved krysset Strømsveien/Etterstadgata. Disse fire branntiløpene har paradoksalt nok gitt denne bygningen nytt liv og enda en gang skapt dramatisk rundt verneverdig bebyggelse i bydelen. I sentrum av dramatikken står denne lille bygningen, nå omtalt som «Sotakiosken». Ikke fordi den har blitt så sota av branntiløpene, men fordi den tilhører det sagnomsuste «Sotahjørnet»-miljøet.

Sotahjørnet

Sotahjørnet var fra gammelt av et kjent sted, også langt utafor Vålerenga, og er uløselig knyttet til VIF, og hjørnekulturen som eksisterte mange steder i Oslo, og ikke minst til Vålerenga som sted og identitet. Sotakaféen var opprinnelig en liten skyssstasjon, én av mange som lå langs den travle innfartsåra Strømsveien. Her kunne plankekjørere og bønder på vei inn og ut av byen få seg noe å spise og drikke. «Mor Sota» (Olava Jensen) overtok kafédriften rundt de tider forløperen til VIF, Idrætsforeningen Spring, ble stifta i 1913. Kaféen lå i en bygning på det øvre hjørnet av krysset mellom Strømsveien og Etterstadgata (Strømsveien 53). For VIF-folk ble hjørnet ved Sotakaféen, Sotahjørnet, møtestedet. Rundt 1918

flytta Mor Sota drifta til det nedre hjørnet av krysset (Strømsveien 51).

Gatehjørner var samlingssteder for folk i området, hvor det ble prata og diskutert om idrett og andre aktuelle ting. Etter hvert tok dattera til Mor Sota, Hulda Berger, over drifta av kaféen, og både mor og datter la nok til rette for at dette fortsatt ble et populært sted å møtes for «gutta på hjørnet». Trikken kom til Vålerenga i 1900, med siste holdeplass i Etterstadgata. Inntil plankegerdet foran Etterstadgata 4 ble det satt opp en krakk for de som venta på trikken. I en NRK-film fra 1980 forteller fotballegenden og Vålerenggutten Henry «Tippen» Johansen stolt om hjørnets og krakkens viktige betydning for fotballen. «Tippen» ble en tid vurdert som en av Europas beste målvakter, og spilte hele 46 landskamper. Under OL i Berlin i 1936 spilte Norge bronsefinale mot selveste Tyskland og vant 2-0 med målvakta fra Vålerenga mellom stengene.

Sotakaféen rives

Boligbygginga i Østre Aker skjøt fart i etterkrigsåra og bilparken vokste betraktelig. Levestandarden økte sammen med behovet for mer varetransport. På grunn av den tiltakende trafikken på hovedinnfartsårene mot sentrum, startet i 1957 realiseringa av planene om en motorvei gjennom Vålerenga. Brua over Gjøvikbanen måtte blant annet gjøres breiere. For å få plass til dette ble først Strømsveien 53, og deretter Sotakaféen i Strømsveien 51, revet i 1958. Dermed var mange fysiske spor etter Mor Sota, Fru Berger, Sotahjørnet, kaféen og hjørnekulturen fjerna fra Vålerenga, men i Etterstadgata 2 lå imidlertid fortsatt en kiosk, sammen med en bolig i sveitserstil bygd på midten av 1800-tallet.

Idrett er en viktig del av identiteten på Vålerenga. Sotahjørnet ble stedet hvor VIF-tilhengere og -spillere samla seg for å diskutere og legge planer for neste kamp. Her fra 1946 med fotballegenden «Tippen» Johansen i midten. Foto: Leif Ørnelund/Oslo Museum

Sveitserhuset og Sotakiosken i Etterstadgata 2 slik de stod i 2014. Foto: Bjørn Granlund/Vålerenga Historielag

Pottemakerhuset i Etterstadgata 4 som har huset både ski- og skismøringsfabrikk. Foto: Bjørn Granlund/Vålerenga Historielag

Etterstadgata 2 og Sotakiosken

Til Etterstadgata 2 hørte også en frukthage. I 1922 fikk eieren, enka Johanne Svendsen, sette opp en fruktbod mot gata. Denne boden ble en del av det etablerte miljøet ved Sotahjørnet. Hun skal ha drevet med kransbinding og solgte også disse der. Senere var det flere sigar- og sigarethandlere som brukte boden. I 1952 holdt «Blomsterstua» til der, og den var i flere år et sted for levering og henting av klær til rens. De fleste som husker den, husker den nok som en kiosk hvor man kunne kjøpe sjokolade, is og brus, før den ble stående tom.

OBOS kjøpte eiendommen fra Svendsen familien i 1947. Vedlikeholdet av boligen og kiosken var dårlig. Forfallet ble mer og mer tydelig. OBOS har i flere runder utarbeida planer som innebærer riving av bygningene i Etterstadgata 2, 4 og delvis 6, og oppføring av boligblokker i 6-8 etasjer. I 2015 var sveitserhuset blitt så falleferdig at det utgjorde en fare for omgivelsene, og det ble dessverre gitt tillatelse til å ta det ned og sette det opp et annet sted. Det står nå bortgjemt i Totengata 3. Etter at sveitserhuset forsvant, argumenterte OBOS med at kiosken ikke lenger inngikk i en historisk kontekst.

Om det ikke lyktes vandalene å sette fyr på den lille kiosken, fyrte de i alle fall opp under kampviljen og bevaringsengasjementet på Vålerenga. På få dager fikk Facebook-gruppa La sotakiosken leve over 2600 medlemmer, og det har vært arrangert folkemøter, konserter og auksjoner for å støtte arbeidet med å sikre den. Byantikvaren har også uttalt at det er viktig å beholde kiosken i dens opprinnelige sammenheng. Kiosken er det siste historiefortellende element ved Sotahjørnet, og det eneste som er igjen av den hjørnekulturen som lenge prega området. Sammen med den gamle husrekka i Etterstadgata 4 og 6 er dette det mest intakte bygningsmiljøet som var så typisk for Vålerenga, med en blanding av småindustri, boliger og handel.

Et norsk småindustrieventyr

Et godt eksempel på småindustrien er Etterstadgata 4: Rundt 1890 kjøpte pottemaker Edvard Dahl eiendommen. I 1894 bygde sønnen Ole Sigvart Dahl en boligdel på det nåværende murhuset i nr. 4 og flytta dit med familien. Noen år seinere starta R. Amundsen & Co. A/S en ski- og skismøringsfabrikk der.

Skifabrikken ble grunnlagt i 1925 av Reidar Amundsen, Reidar Piene og Heinrich Beck, karer som ville investere i skiproduksjon for eksport. Reidar Amundsen syntes han var heldig med navnet. Roald Amundsen var nettopp dette året opptatt med flyging ved Nordpolen og var en stor helt og kjendis i Norge. Det var kanskje noen som lurte på om Roald Amundsen hadde egen skifabrikk ved navn «R. Amundsen Skifabrik». Reidar Amundsen brukte nok sitt navn forkorta med vilje og med sans for markedsføring.

I 1910 hadde Norsk Export forsøkt seg på eksportsalg av ski, men med liten suksess. Ski i Europa var imidlertid ofte av dårlig kvalitet, og norske ski hadde ry på seg for å være solide. Norge ble sett på som skisportens vugge, og Nansens Grønlandsferd i bokform ble en bestselger, og flere nå i dag ukjente skikjendiser «innførte» langrenn rundt om i Europa. Norske studenter tok med seg ski til studiesteder i utlandet, og var dermed også ambassadører for skisporten.

Det viste seg etter hvert at salg av norske ski til europeiske land kunne gå svært bra. Da Reidar og Heinrich bestemte seg for å produsere ski selv, falt valg av lokaler på den ledige fabrikkbygningen i Etterstadgata 4. Den ble

Bratlie var blant de mest anerkjente skismøringene hos både langrennsløpere og andre skiglade folk. Foto: Vålerenga Historielag

utvida for å få plass til produksjonsutstyret. Hickoryskiene kosta 49 kroner per par – dyrt, men med en meget god kvalitet som sikra bra salg, blant annet til Tyskland, Italia, Polen, Tsjekkoslovakia og Frankrike. For å holde tritt med etterspørselen var det behov for fem mann til produksjon, og maskiner ble «leaset». Ski er et typisk sesongprodukt, og mange skifabrikanter stansa produksjonen noen måneder i året. Eierne av R. Amundsen Skifabrik hadde imidlertid en løsning for å holde virksomheten i gang – de solgte «rekvisita» til skiene. De fikk blant annet agentur på Rottefella-bindingen oppfunnet av Bror With, og solgte også skiklær. Amundsen måtte gi seg med skiproduksjon i 1932, men andre firma lagde ski i lokalene fram til 1940.

Det står i dag fortsatt flere maskiner og drivrem-anordninger i bygningen som vitner om stor aktivitet. I Norge var det de siste årene før 2. verdenskrig opp mot 100 skifabrikker i sving, mange i nærområdet til Oslo, og noen få inne i byen. I dag er det bare et par fabrikker igjen i hele Norge, og bare én som fortsatt lager treski.

«Verdens beste skismøring»

I kjelleren i Etterstadgata 4 ble det også stor aktivitet i 1925, med lukk av tjære

En gang var fabrikken på Vålerenga verdens største produsent av skismøring. Norges eneste intakte produksjonslinje finnes fortsatt i Etterstadgata 4. Her er noe av produksjonsutstyret og et utvalg av Bratlies skismøringer som var velkjente i Europa. Foto: Petter Oppnerud

vedmål i den sammenhengen: Å få sendt gjennomgangstrafikken ned i tunnel under bydelen, samt bom i Strømsveien ved Galgeberg. Beboernes arbeid for å bevare områdets karakter og skape nytt liv i de gamle trehusene, resulterte også i at store deler av Vålerenga er regulert til bevaring. Frontbygget i Etterstadgata 6 er en del av denne reguleringa.

Mye av hjørnekulturen knytta til Sotahjørnet forsvant med riving av kaféen i 1958, det er bare Sotakiosken som står igjen av denne identitetsskapende historien. Å beholde kiosken på samme sted som den har stått i snart 100 år er derfor viktig, den er med byantikvarens ord «det siste gjenstående historiefortellende element ved Sotahjørnet». Fabrikkbygningene i Etterstadgata 4 og 6 er også en integrert del av Vålerengas særpreg og identitet. I de lokalene som tidligere ble brukt til produksjon av ski holdt Etterstad Trevarrefabrikk, startet av Nils Teng, til i perioden 1945-2015. I dag er det en snekkerbedrift, samt beboerorganisasjonen Vålerenga Verksted, som bruker de gamle fabrikklokale i Etterstadgata 4. Selv om 2020 var prega av restriksjoner, ble det avholdt flere konserter i gårdsrommet der, som et samarbeid mellom Vålerenga Verksted og nystarta Vålerenga Kulturlag.

På slutten av 2020 lister Dagsavisen opp 14 artige ting som skjedde i et ellers skrekkelig Oslo-år. Vålerenga har levert

og gummi. Bratlie skismøring skulle bli produsert i denne kjelleren i 50 år. De to kjellerrommene ble brukt som kokeri og taperi. I kokeriet står fremdeles flere store grytepanner som ble fylt med voks, harpiks og andre fettstoffer som skulle passe til dagens blanding. I taperiet var det enkle apparater med flytende stoffer fra kokeriet som ble fylt opp i metallbokser. Inventaret er for det meste intakt. For å pakke og lagre boksene med skismøring, ble det satt opp to brakker på tomten. Den ene er sannsynligvis en «tyskerbrakke». Det var flere tyskerbrakker i området, og flere av dem har stått på Etterstad.

Hans Olsen Oset stod bak produksjonen av skismøring, etter Torger Bratlies patentoppskrift. Hans Oset, som han likte å bli kalt, kjente nok Torger fra før ettersom de var skiløpere i naboklubber. I kjelleren stod han stort sett alene og

laget skismøring fram til sin død i 1965. Produksjonen fortsatte i nesten ti år til, inntil Swix som overtok varemerket Bratlie, mente at utviklinga hadde løpt fra skismøring laget av naturmaterialer. Bratlie skismøring gikk over i historia og Vålerenga var ikke lenger «verdens beste» på skismøring. I kjelleren står fortsatt hele produksjonslinja til skismøringsproduksjonen, og den er dermed unik i sitt slag i Norge.

Utbyggingspress

Vålerenga er en bydel med særpreg og tydelig identitet og har vært gjennom flere kamper for å bestå som det. Den foreløpig største trusselen var planene om å sanere store deler av området for å få plass til motorvei inn mot sentrum. Etter 19 års kamp og intens jobbing fra 1973, oppnådde Vålerenga i 1992 sitt ho-

På 1970-tallet kjempet folket på Vålerenga for å få lagt E6 i tunnel under bydelen og få bom ved Galgeberg. Foto: Odd Magnar Solbakken/Vålerenga Historielag

Folk på Vålerenga og i boligområdene rundt trenger oaser som denne i Etterstadgata 4, hvor det blant annet ble arrangert koronakonsert med «Gatemusikantene» i august 2020. Foto: Daniel Kosacki

Beboere på Vålerenga hindrer riving av Sotakiosken i 2020. Foto: Andreas Gustavsen

Sotakiosken er foreløpig redda. Foto: Hege Stensrud Høsoien

to av dem. På 5. plass: «Sotakiosken blir redda. I hvert fall foreløpig. [...] For beboerne på Vålerenga har den stått som et slitent symbol på bydelens historie. For OBOS, og sannsynligvis en god del byutviklingspolitikere, har den stått som en litt irriterende hump på den innbringende veien mot flere boliger, høyere utbyggingsprosent og fortetting i indre by.» På 6. plass - fantastiske resultater på fotballbanen.

Den historiske bebyggelsen på Vålerenga er igjen under sterkt press. I tillegg til OBOS' planer for Sotahjørnet, har Bane NOR planer om utvidelse av kapasiteten i Brynsbakken. Reguleringsforslaget innebærer riving av en hel rekke bygninger som er regulert til bevaring på et område kalt «Hylla». Disse husene er blant de eldste gjenværende arbeiderboli-

gene på Vålerenga, bygd for de som jobba på Kværner Brug, og vitner om industrialisering av Norge.

Fra å være en nedslitt, nedstøvet, trafikkfarlig og støyutsatt bydel på 1970-tallet, i fare for å bli utradert, har Vålerenga blitt et attraktivt område gjennom beboernes kamp for bevaring og for å gjøre bydelen til et godt sted å leve. Vålerengas tydelige identitet er knytta til arbeider- og idretts-historie, til «småhus og stille gater», og til særpreg som beboerne har tatt vare på. Utbyggingsplaner på og rundt Vålerenga viser at det fortsatt er kamper å kjempe for å unngå at denne idyllen i Oslo ødelegges gjennom fjerning av historiefortellende bygninger og blir murt inn av moderne høyhus og støyende anlegg, som ikke gir noe tilbake til nærmiljøet.

«Hylla» i Enebakkveien har noen av de eldste husene på Vålerenga, og ses midt på bildet. Norges første jernbanestrekning gikk rett ved. I dag går all togtrafikk nordover fra Oslo forbi disse husene. Planene til Bane NOR innebærer mye mer støy til omgivelsene og at de fleste husene forsvinner. Foto: Ukjent/Norges Jernbanemuseum

Hyggestuen på Sotahjørnet

Ole Peter Nordby

Historien om Etterstad er spunnet av flere hovedtråder. En av disse – og kanskje den viktigste – er den militære historien. Dette skyldes blant annet at jordene på gården i 86 år – fra 1795 til 1881 – ble brukt til militærøvelser – som ‘Christiania Garnisons Exerceer Plads’, som det heter på et gammelt kart fra 1797.

Noen kart over Etterstad er bevart for ettertiden. De har en opprinnelse som spenner over et tidsrom på 220 år, fra denne første registreringen i 1797 frem til vår egen tid. Lars Roede utga i 2016 et historisk atlas over Oslo. Her finner vi en gedigen samling kart som viser Oslos utvikling, helt fra det eldste bevarte kart over Christiania, antagelig fra 1646. Men hverken det eller noen av de kartene som ble laget i de påfølgende mer enn 100 år, viser områdene utenfor byen Christiania.

Etter hvert som bybebyggelsen kryper østover og sørover i løpet av byens første to hundreår, blir Akerselva byens naturlige grense. Områdene utenfor blir først innlemmet i byen og en del av dens historie etter vekstperioden på 1800-tallet og byutvidelsene i 1859 og 1878 – først ved den siste av disse blir Vålerenga innlemmet, og Etterstad lå utenfor byen helt frem til 1946.

Det første kart hvor vi finner Etterstad gård tegnet inn er det tidligere nevnte kartet fra 1797 - et såkalt milekart. Det viser Christiania by og områdene rundt, og inngår i en serie av 215 håndtegnede kart som i sin helhet dekker det meste av Østfold og deler av Akershus og Hedemark. Kartet over Christiania er en kvartdel av ett av disse og er usedvanlig detaljert og nøyaktig – det er laget for militære formål. Vi kan her følge kongeveien ut av gamle Oslo over Galgeberget forbi Våler gård og Malerhaugen og videre forbi Etterstad gård. Nede ved Loen elv er både Querner og Nyegaard tegnet inn.

‘Christiania Garnisons Exerceer Plads’ ble opprettet på jordene til Etterstad gård i samme tiår som dette kartet ble til. Gården er inntegnet, og vi finner også bygningene på Malerhaugen korrekt plassert i kartet. I tillegg er det angitt at

det ligger en annen frittliggende navnløs bygning på sørøstsiden av veien, et lite stykke nærmere byen, etter kartet å dømme der krysset mellom Strømsveien og Etterstadgata ligger i dag, det vil si på Sotahjørnet.

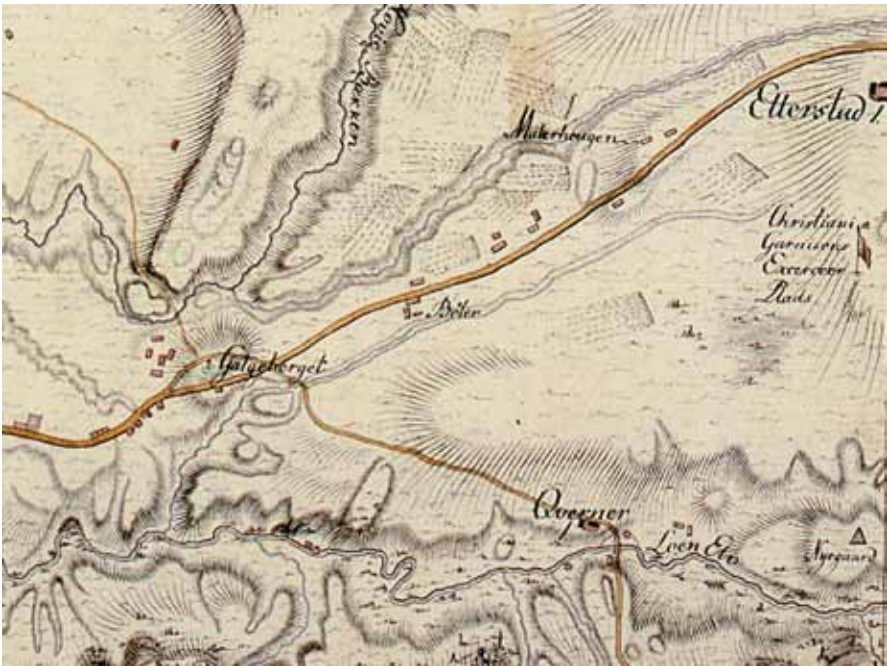
I 1806 ble det så laget ‘Et geometrisk kart over Den Militaire Exerceer Plass Etterstad Opmaalt af den ældste Classe af det Kong. Norske Land Cadet Corps’, det vil si av elevene ved det som siden fikk betegnelsen Krigsskolen. Kartet befinner seg i Riksarkivet. Det har så vidt meg bekjent ikke fått noen vesentlig oppmerksomhet tidligere, og jeg har så langt ikke funnet det omtalt i noen fremstilling av Etterstads eller Vålerengas historie. En av detaljene i dette kartet tiltrekker seg oppmerksomhet. På samme sted som den navnløse frittliggende bygningen lå i kartet fra 1797, er det i 1806 inntegnet et hus med betegnelsen ‘HyggeStuen’.

Navnet på bygningen kan tenkes å gi en pekepinn på at vi her kan ha med opprinnelsen til et serveringssted på dette hjørnet å gjøre. Denne HyggeStuen lå da ved det som på slutten av 1700-tallet var hovedveien ut av byen. Den Throndjemske kongevei, som forbandt Oslo med resten av landet, fulgte opprinnelig Strømsveien nordover fra Gamlebyen. Først i 1766 ble det tegnet opp en trasé for en ny kongevei som skulle følge omtrent det vi i dag kjenner som Trondheimsveien.

Noe senere - i 1790 - tegnet Jacob Nicolai Wilse, professor i teologi og sokneprest i Spydeberg og Eidsberg, opp ‘Plan af Egnen omkring Christiania mest efter egne Iagttagelser’. Roede omtaler dette som det første norske turistkart over distriktene rundt Christiania. Her vises begge de to hovedveiene avtegnet. Veien som senere fikk navnet Strømsveien betegnes som ‘Vey til Trundhiem gien-nem Hedemarken og Guldbrandsdalen’. Den krysser Alna – som i kartet har fått navnet Tveten bek – ved Alnabru. Nå er det er ikke helt uvanlig at enkelte gårder får feil plassering på noen gamle kart, og da særlig når disse er nedtegnet av grunner som ikke krever nøyaktighet i alle deler, slik tilfellet var med dette kartet. Etterstad gård er ikke med på kartet - av de øvrige gårdene på denne siden av byen er bare Hovi og Frydensberg avtegnet - og Skøyen gård er her plassert nordøst for Tveten.

Nå må det tas høyde for at det kan forekomme unøyaktigheter og feil i gamle håndtegnede kart, også når disse har militær opprinnelse – noe som skulle indikere at disse er laget med presisjon. Men de vil gjennomgående være meget pålitelige kilder. Kartet fra 1806 er laget av elever ved landets militære skole og for militære formål – noe som her blant annet vises tydelig ved at veien blir betegnet som ‘Wej til og forbi Etterstad Exerceer Plads’. Her har eiendommen som vi kjenner som Malerhaugen fra andre historiske kart fått navnet Lille Walle. Dette kan fremstå som en feil, men er det er neppe, Malerhaugen lå ganske riktig på gården Øvre Valles grunn og ble fradelt først i 1828. Den kan godt ha blitt omtalt som Lille Walle før dette.

Med kartet fra 1806 som ledesnor kan det kan være naturlig å se for seg at det var et godt grunnlag for en serveringsvirksomhet nettopp der HyggeStuen er inntegnet. Reisende langs hovedveien, både plankekjørere og andre kan ha vært gjester i denne hyggestuen og blitt servert både vått og tørt. Ikke minst gjelder dette de mange mannlige deltakerne i de militære øvelsene på Etterstadsetta. Plankekjørerne var det også mange av. Produksjon og handel med trelast var den største næringen i landet fra slutten av 1600-tallet inntil Napoleonskrigene, og

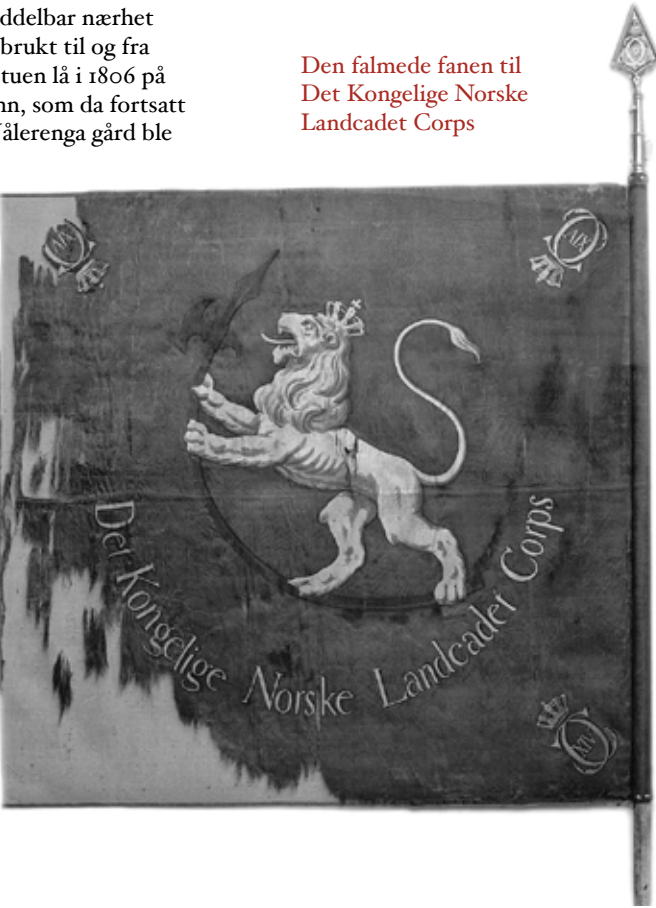
en vesentlig del av transporten av trelast for eksport og utskiping fra Christiania gikk nettopp på denne veien. Den helt nødvendige tilgang på vann til driften har det også vært fra Etterstadbekken som løp fritt i terrenget like bak denne bygningen.

Uten at tomtegrensene er inntegnet på kartet, ser bygningen ut til å være plassert utenfor grensene for Etterstad gård. Den har dermed ikke vært en del av det området som var avsatt for militære øvelser, men allikevel i umiddelbar nærhet og langs veien som ble brukt til og fra disse øvelsene. HyggeStuen lå i 1806 på gården Vålerengas grunn, som da fortsatt hørte til bispestolen. Vålerenga gård ble solgt til private først i 1827 og var etter dette i privat eie fram til 1897 og eiendommen ble solgt til Oslo kommune. Gården Etterstad ble overdratt fra bispestolen til Christiania allerede i 1795.

Det er også interessant å merke seg at HyggeStuen på kartet er plassert på nedsiden av den veien som førte ut på Etterstadjordet.

Etterstadgata ser ut til å følge nettopp denne traséen. Dermed er den plassert omtrent der hvor Sotakafeen senere lå. Om denne teorien om HyggeStuen har hold i seg – noe som muligens kan undersøkes nærmere i andre historiske kilder - vil det bety at Sotahjørnet har en over 200 gammel historie som sosialt samlingssted, og at bebyggelsen der var den aller første som ble reist på Vålerenga, nest etter Vålerenga gård.

Den falmede fanen til Det Kongelige Norske Landcadet Corps

Motstandsmann under krigen

av Jarle Teigøy.

Dagens vanskelige situasjon sammenlignes enkelte ganger med andre verdenskrig. Men visste dere at VIF hadde en stor helt i disse krigsårene?

I vår gjennomgåelse av Henry ”Tippen” Johansens nylige mottatte materiale, kom vi over en interessant rapport fra krigsabotøren Andreas Aubert (dekknavn Hermann). Han var med på sabotasjeaksjoner og tilhørte Oslogjengen (hvor Gunnar Sønsteby var leder) og Kompani Linge.

Utgangspunktet for denne artikkelen, er tatt fra Rapport fra Herman om Tippen Johansen (se bildet). Dette er en historie om Tippen som aldri har kommet frem i offentligheten, og som viser hvor farlig han levde under krigen.

Og til de som fremdeles lurer på hvor populær Tippen var; Han kan sammenlignes med vår tids Petter Northug.

OSLOGJENGEN - KOMPANI LINGE

Oslogjengen var en sabotasjeenhet med norske deltagere under britisk kommando som var aktive under andre verdenskrig. Enheten ble fra oktober 1943 ledet av Gunnar ”Kjakan” Sønsteby og var en del av Kompani Linge.

Kompani Linge var en gruppe nordmenn som under andre verdenskrig, etter spesialtrening i Storbritannia, ble satt inn i det okkuperte Norge for å utføre sabotasjeaksjoner mot fienden og instruere hjemmestyrkene. Gruppen var oppkalt etter kaptein Martin Jensen Linge.

1940 ORDINÆR IDRETT STOPPET

Vålerengas oppmann Trygve Andersen skrev ned foreningens arbeid under krigen i klubbens fotballprotokoll, og vi gjengir herfra: ”Høsten 1940 er en merkedag i idrettens historie her i landet. Nazistene gikk til attack på idrettsforeningene, og klubbene skulle nazifiseres. Våre ledere ble arrestert da de ikke ville følge parolen fra naziledelsen, og etter dette ble vi vitne til den største og lengste streik som pågikk i nesten fem år. All idrett ble stoppet på alle idrettsplasser, men idrettsfolkene drev allikevel sin idrett i det skjulte, og vi fikk etter hvert det som ble kalt den illegale idrettsfront ”.

Det var så å si ingen aktivitet i Vålerenga frem til 1943, men Tippen jobbet i 1940 med en bok som skulle utgis året etter.

1941 GA UT BOK - HJALP SABOTASJEENHET

I mai 1941 ble Tippens bok, ”På vakt i Norges mål”, utgitt av Aschehoug. Boka fikk flotte anmeldelser og det berømmes om hvor åpent han skriver om familielivet. Familien bor i en enebolig på Godlia hvor han har bygget et fotballmål i hagen! Her bor han sammen med kona Lillemor, som han giftet seg med i 1927, og sine to barn. Men samtidig har han blitt kontaktet av motstandsbevegelsen og for første gang gikk sabotøren Andreas Aubert i dekning hos Tippen. Dette skjer et par måneder etter bokutgivelsen.

ANDREAS AUBERT - EN KALD FISK

Ved utbruddet av andre verdenskrig drev den da 30 år gamle Andreas Aubert Røa Sport sammen med sin bror. Aubert var innrullert i Sørkedalen kompani og var ekstremt konkurranselysten. Han var en stor og sterk idrettsmann som trivdes svært godt på lange fjellturer. Sommeren 1941 kom han fra Stockholm og trengte et skjulested en ukes tid, før han for alvor skulle delta i en rekke

Henry ”Tippen” Johansen ca. 1940.

sabotasjehandlinger. Hos Tippen får både Aubert og flere av hans hjelpere fra Oslogjengen, søke dekning. Ettersøkte politifolk og UK-folk fikk også husly her i perioder under krigen.

Fra 27. mars 1942 gjorde Aubert tjeneste i Kompani Linge. Han var en av de første som kaptein og styrmann Odd Starheim valgte ut til å være med på en planlagt kapring av skip i tysk fraktfart langs Norges kyst samme år. Aubert ble gjerne tatt ut til å utføre spesielt krevende oppdrag på grunn av sin fysikk, og ikke minst fordi han hadde svært gode lederegenskaper.

Broren Kristian, som også var motstandsmann, ble i 1942 torturert til døde av Gestapo.

VIF OG ILLEGALT ARBEID

2. mars 1942 valgte generalforsamlingen å oppløse Vålerengens Idrettsforening. Men A-laget begynte i 1943 å spille illegale kamper, og Tippen fikk jobben mellom stengene igjen. Kampene måtte gjennomføres med all mulig forsiktighet. Samtidig fortsatte Tippen sin kamp mot nazistene og var blitt kontaktmann for Aubert. Aubert bodde hos Tippen en ukes tid vinteren 1943, da han kom fra London.

TRENER OG DOBBELT ILLEGALT ARBEID

I 1944 drev Tippen illegalt idrettsarbeid samtidig som han drev livsfarlig oppdrag for motstandsbevegelsen. Nå begynte A-laget organisert trening med Tippen som trener.

Vi sakser fra VIFs fotballprotokoll: Som avslutning på det illegale idrettsarbeidet vil jeg fremføre en takk til Tippen Johansen for det

Tippen mot Tyskland på Ullevaal i 1935. Bildet er for første gang offentliggjort i farger via et fargeprogram. (Foto: VIF HISTORIE ARKIV).

utrettelige arbeidet han gjorde med hensyn til trening og arbeidet med å skaffe oss treningslokale. Og ikke å forglemme mosjonsturene hjemme fra Tippens bolig og ut i skauen, etterfulgt av et behagelig og deilig badstubad i hans berømte kjeller der vi har hatt så mange koselige stunder.

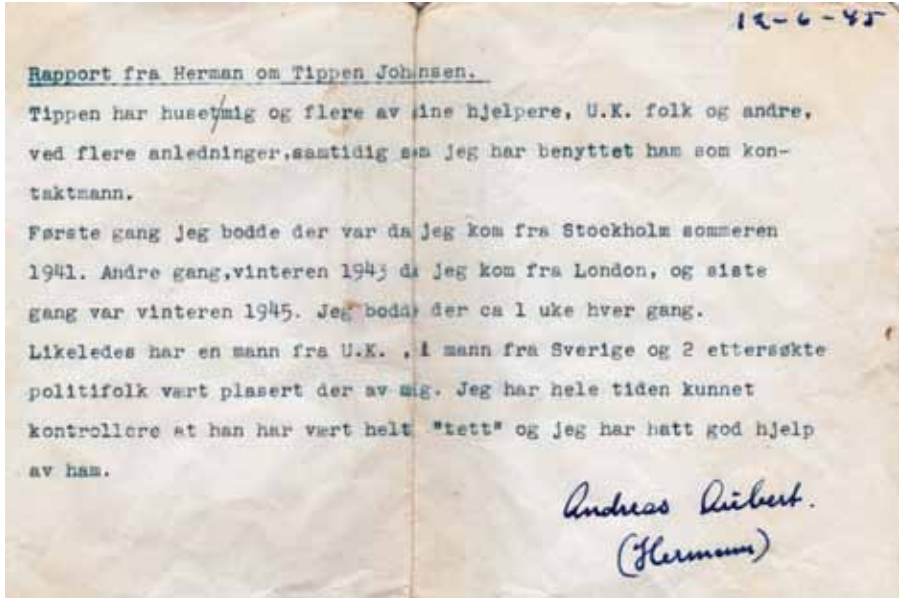
Det antas at det var her i kjelleren at flere motstandsmenn gikk i dekning.

OSLOAKSJONER

Imens drev Aubert og Oslogjengen med sine sabotasjeaksjoner. 9. august 1944 ble en lastebil med 75000 rasjoneringskort kapret på åpen gate på hjørnet av Nordbygata og Lakkegata. Den frekke kapringen foregikk klokken 8 om morgenen. Aubert var med som sjåfør på en lysegrå Ford med gassgenerator. Det ble for øvrig utlyst en dusør på kr 200 000 til den som kunne gi opplysninger som førte til at kaprerne ble pågrepet.

29. november samme år var Andreas Aubert med på sprengningen av et lager av svenske kulelager som skulle til Tyskland. Birger Rasmussen var leder for en gruppe på åtte mann som gjennomførte sabotasjen i Kongens gate 11. Aubert jobbet sammen med to mann i lagerrommene. Aubert satte i gang med å ringe falske brannalarmer, mens Houlder tente luntene til bombene. Aksjonen var betegnet som meget godt gjennomført.

Attesten fra Linge-sabotøren Herman som ble funnet i Tippensamlingen.

1945 - LIKVIDASJON

8. februar ble en veldig spesiell dag for Aubert. Han og Henrik Hop hadde fått i oppdrag å likvidere sjefen for Statspolitiet, Karl A. Marthinsen. Aksjonsgruppa het ”Buzzard”.

Årsaken for å drepe han, var rapporter om at Marthinsen planla å ta kontroll over Nasjonal Samlings kamporganisasjoner og sette disse inn mot hjemmestyrkene i krigens slutfase. Han hadde allerede kontroll over Hirden og Statspolitiet. I tillegg planla han å tilta seg kontroll over Politidepartementet.

Marthinsens bil gikk på knottgenerator, og da han ble likvidert, hadde Oslogjengens folk gjemt seg på en bakketopp i Blindernveien ved universitetsområdet, hvor de visste at bilen ville ha mistet mye av sin motorkraft. Bilen hadde derfor en svært lav hastighet da den ble beskyttet med en brengun fra en posisjon bak en vedstabel ved Farmasibygningen. Marthinsen ble drept på stedet, mens sjåføren ble truffet, men ikke livstruende.

Dermed måtte Aubert nok en gang gå i skjul hos Tippen og ble gjemt i kjelleren en ukes tid. Dette var siste gangen Aubert gikk i dekning hos Tippen.

På vårparten åpnet Vålerenga sesongen 1945 med illegale kamper på Jordal med Tippen i spissen.

MANGE UTMERKELSER

2. mai 1945 var Aubert med på å sikre arkivene, og dermed også bevisene for nazistenes skrekkelige gjennom krigsårene, i Jonas Lies departement og Justisdepartementet.

I frigjøringsdagene hadde Oslogjengen med Aubert vaktoppdrag for kongefamilien.

12. juni skriver Aubert rapport om Tippen Johansens hjelp under krigen. Han avslutter med:

”Jeg har hele tiden kunnet kontrollere at han har vært helt ”tett” og jeg har hatt god hjelp av han.”

Fotballforbundet begynte å arrangere seriespill igjen, Tippen sto i mål for A-laget, og han spilte sin siste obligatoriske kamp for VIF 25. august 1946.

Aubert levde et rastløst liv etter krigens slutt, ble tildelt en rekke utmerkelser og døde bare 45 år gammel i 1956.

Vi kommer tilbake med flere artikler fra Tippens arkiv.

FAKTA KOMPANI LINGE:

I alt gjorde 530 nordmenn tjeneste i Kompani Linge under krigen. Det store flertallet av dem var unge vernepliktige, meget få hadde yrkesmilitær bakgrunn. Ved krigens slutt bestod Kompani Linge av 245 mann, og praktisk talt alle var i arbeid i Norge. I løpet av krigen falt 53 mann, to ble drept under trening, to ved ulykker og sju ble tatt som krigsfanger. Kompani Linges innsats faller i to deler: de selvstendige sabotasjeaksjonene mot fienden og samarbeidet med de norske hjemmestyrkene. Mest kjent av sabotasjeaksjonene er sabotasjen mot tyskernes tungtvannsanlegg ved Rjukan.

Nytt, blått skilt i Etterstadgata 6

av Even Haugseth

Vipps, så var det et nytt, blått skilt om Saxo-Fabrikken på veggen av Etterstadgata 6. Vi vet at flere har hatt ønske om et sånt skilt der. Vi tok kontakt med Oslo Byes Vel som er de som utsmykker byen med de flotte skiltene.

Der fikk vi vite at det var de selv som tok initiativet til å få satt opp skilt nettopp her, etter at Ole Peter Nordby skrev artikkelen om fabrikken i deres tidsskrift St. Hallvard. Også leserne av Mer gammelt enn nytt fikk gleden av å lese denne i de to siste bladene i 2020. Overraskelsen og gleden var stor da vi fortalte Nordby om skiltet. Det er absolutt flere steder på Vålerenga som hadde fortjent skilt som dette. Vi kan nevne de sterkt truede husene Sotakiosken, Bratlies skismøring i Etterstadgata 4 og selvfølgelig også Hylla i Enebakkveien. Oslo Byes Vel setter imidlertid ikke opp skilt på rivningstruede bygg. Foto: Ole Peter Nordby.

Vålerenga - et ståsted for livet - siste del

av Lasse Breen og Jarle Teigøy

Lasse Breen er oppvokst i Vålerenggata 5 og er i dag leder av VIFs Aldermannsliga. I 2018 begynte han å skrive om sitt liv på Vålerenga på Facebook. Vi har spurt Lasse, som er medlem av historielaget vårt, om vi kan benytte noe av dette. Her følger siste del av hans memoarer fra Vålerenga.

Friluftsliv også?

Om hva med individuell idrett i ungdommen? Da vi vokste opp på 50-60-tallet, var det jo alltid varmt og deilig om sommer’n, og vi i Femmer’n tok ofte fram sykla våre og reiste til sjøen for å bade. Det var jo litt langt å trå på få gir, og sykler som var kjøpt brukt. Vi sykla som regel til Hvervenbukta, Katten og Ulvøya. De to førstnevnte tok ikke inngangspenger, derfor oftere dit.

En av de få ganger til Ulvøya,- fikk jeg svi for at jeg var veldig fiskeinteressert. Over brua sto det jo alltid fiskere. Ned mot inngangen til badet så jeg plutselig en robåt og eier’n sto og dro opp snøret sitt,- har’n noe på kroken? Jeg festa blikket på båten,- Bang! Kjørte rett på en parkert bil. Sykker’n ble totalvrak, jeg ble lettere skada. Det blei ikke noe bad, og ikke vet jeg om fisker’n fikk opp en fisk.

Telttur, - vi fikk tak i et hvitt pyramidetelt for fire, uten en bunn. Ble kjørt av en forelder til Stryken ved Harestua, med pølser og tilbehør.

Satte opp teltet med granbar som gulv under soveposene. Fikk ikke fisk, spiste opp all maten for tidlig, og Pippi, Petter og jeg lengta hjem til Femmer’n.

Vålerengens Idrettsforening arrangerte klubbmasterskap i langrenn og hopp på Sollihøgda på den tida. Det første, - og eneste jeg deltok i ble jeg nest sist i langrenn og i hoppbakken.

Like blid, da.

I et orienteringsløp i regi av skolen, hvor 2 løp sammen på hvert lag. Jatta og jeg løp oss bort i skauen, plukka blåbær som trøst og kom til mål da de fleste hadde reist hjem,- tidtakerbua også.

Samhold, støtte og fellesskap, – lagidrett,- er nok meg det.

Fra mine foreldre har jeg ikke arva en eneste telt-gene,- bruk av hotellrom derimot, da snakker vi.

Foto: Lasse Breen syntes lagidrett var mest morsomt. Her er han 17 år gammel og spiller for Vål’enga.

Ta oss med tilbake til gamle dager

Historielaget fikk i januar en henvendelse fra Ronja Vinneng som kommer med en oppfordring til oss alle. Det er så hyggelig når også unge interesserer seg for historie:

Hei.

Jeg er i gang med å skrive litt om livshistorien til farmoren min. Hun er født og oppvokst på Vålerenga. Hun er døpt, konfirmert og gift i Vålerenga kirke. Hun bodde i et hjem hvor «Tippen» kom på besøk. Jeg synes det er veldig spennende å høre om. Kanskje andre synes det er interessant også?

Mitt spørsmål er om dere kanskje ønsker å trykke hennes historie, hvis jeg sender en tekst når jeg er ferdig ?

Hun er medlem av «Vålerenga historielag» og gleder seg over alt dere deler på Facebook og i bladene. 20. januar har jeg en liten tekst i Dagsavisen. Legger den ved her.

« Ta oss med tilbake til gamle dager»

Siden jeg var barn har jeg alltid elsket å lytte til farmor sine fortellinger fra gamle dager. En dag gikk det opp for meg at det er mye jeg har glemt. Jeg husker bruddstykker fra historiene. Dette måtte jeg gjøre noe med. Min fantastiske farmor var heldigvis helt enig i at vi må friske opp minnet mitt. Vi hadde en lang og god samtale, men jeg ville vite mer. Dette resulterte i at jeg startet på et lite skriveprosjekt. Historien hennes må skrives. Om livet på Vålerenga. Historier fra husene på «Hylla» Oppveksten i Enebakkveien under krigen. Om å finne splinter etter granater i hagen på Vålerenga. Fortellinger om «hirdgutter» og minner fra panikkdagen. Jeg visste ikke at 10.april 1940 ble kalt det. Før nå. Nå vet jeg at den dagen fikk navnet «panikkdagen» fordi det var full panikk da meldingen

Leserbrev

Hei dere!

Tenkte jeg ville dele et par tanker om Sotahjørnet og området rundt.

1. Sotahjørnet markerer inngangen til Vålerenga. Denne overgangen fra Strømsveien er med på å definere Vålerenga. Stenmuren i granitt, det store treet, kiosken og bebyggelsen i Etterstadgata 4 og 6 markerer inngangen til Vålerenga.

2. Det er mye forurensing fra trafikken i Vålerengtunnelen. Alle trærne som står i området rundt Sotahjørnet er viktige luftrensere for hele Vålerengaområdet. Rensingen av luften foregår i rotsystemet til trærne. Ergo gjør de store, etablerte trærne med sine store rotsystemer en viktig jobb for å rense luften i området. Disse rotsystemene tar årevis å etablere. Pt er det ganske mange trær der. Vålerenga trenger at disse etablerte trærne bevares.

3. Mye av bebyggelsen på Vålerenga står på blåleire. Jfr. raset i Gjerdrum, er det gjort undersøkelser på grunnforholdene på Vålerenga? Tåler fundamentet av leire at det sprenges/graves nok et stort hull ”på toppen av Vålerenga”? Jeg husker alle lydene i bakken da tunnelen for Flytoget ble bygget. Jeg ser også at et par

Ta oss med tilbake til gamle dager

HISTORIE

RONJA VINNENG
Sotrud

Siden jeg var barn har jeg alltid elsket å lytte til farmor sine fortellinger fra gamle dager. En dag gikk det opp for meg at det er mye jeg har glemt. Jeg husker bruddstykker fra historiene. Dette måtte jeg gjøre noe med.

Min fantastiske farmor var heldigvis helt enig i at vi må friske opp minnet mitt. Vi hadde en lang og god samtale, men jeg ville vite mer. Dette resulterte i at jeg startet på et lite skriveprosjekt. Historien hennes må skrives. Om livet på Vålerenga. Historier fra husene på «Hylla», opp-

veksten i Enebakkveien under krigen. Om å finne splinter etter granater i hagen på Vålerenga. Fortellinger om «hirdgutter» og minner fra panikkdagen. Jeg visste ikke at 10. april 1940 ble kalt det. Før nå.

Nå vet jeg at den dagen fikk navnet «panikkdagen» fordi det var full panikk da meldingen kom om at Oslo skulle bombes. Det var om å gjøre å komme seg ut av byen. Om skolen og kinoene som ble okkupert av tyskerne. Om frigjøringsdagen og om første 17. mai-feiring etter at det endelig ble fred i Norge. Mange vet ikke hvorfor vi flagger 8.mai. Få har forståelse for hvor stor den dagen var, for alle som opplevde den.

Kjærlighetshistorien om husets første møte med min kjære farfar. Fortellingen om tippesøstern min som møtte kongen fortjente en-

delte i gull. Jeg vet at jeg er veldig heldig som har denne muligheten. Muligheten til å lære mer familiehistorie. Muligheten til å lære mer om 2. verdenskrig.

Jeg håper at du som leser dette vil vurdere å gjøre det samme selv. Du som har en bestemor eller bestefar i livet ditt, vet du hvordan de hadde det under 2. verdenskrig? Vet du hvor de vokste opp, eller hva de jobbet med?

Du som opplevde det: Ta kontakt med barnebarn eller oldebarns dine og fortell historier. Del minnene dine. Gode og vonde. Fortell om krigen, fortell om barndommen og ungdomstiden. Vi må ikke glemme. Dere etter med historier som vi må ta lærdom av. Dere har opplevd mye som vi ikke kan forestille oss. Ta oss med tilbake til gamle dager.

kom om at Oslo skulle bombes. Det var om å gjøre å komme seg ut av byen. Om skolene og kinoene som ble okkupert av tyskerne. Om frigjøringsdagen og om første 17.mai feiring etter at det endelig ble fred i Norge. Mange vet ikke hvorfor vi flagger 8.mai. Få har forståelse for hvor stor den dagen var, for alle som opplevde den. Kjærlighetshistorien om hennes første møte med min kjære farfar. Fortellingen om tippoldefaren min som mottok kongens fortjenestemedalje i gull. Jeg vet at jeg er veldig heldig som har denne muligheten. Muligheten til å lære mer familiehistorie. Muligheten til å lære mer om 2.verdenskrig. Jeg håper at du som leser dette vil vurdere å gjøre det samme selv. Du som har en bestemor eller bestefar i livet ditt, vet du hvordan de hadde det under 2.verdenskrig? Vet du hvor de vokste opp, eller hva de jobbet med? Du som opplevde det : Ta kontakt med barnebarn eller oldebarns dine og fortell historier. Del minnene dine. Gode og vonde. Fortell om krigen, fortell om barndommen og ungdomstiden. Vi må ikke glemme. Dere sitter med historier som vi må ta lærdom av. Dere har opplevd mye som vi ikke kan forestille oss. Ta oss med tilbake til gamle dager.

av bygårdene nederst i Danmarks gate sprekker opp enda mer (jfr. E6- tunnelen).

4. Fortettingen av indre Oslo øst er massiv. Ensjø bygges ut for å huse like mange som Stavanger by. Kan vi klare å forhindre at hver eneste lille plett i området bygges ut? Vi risikerer at om 100 år blir indre Oslo øst en ”slum” hvis det ikke er litt ”åpenhet” igjen.

5. Kunne Etterstadgata 4 og 6 bli bydelshus/cafe/aktivitetshus for området? Uteområdene og bebyggelsen har stort potensiale for noe slikt. Bydelshuset i Strømsveien er fint - men det har ikke samme gode beliggenhet og potensiale. Etterstadgata 4 og 6 kunne sammen bli gjort om til å fungere mer likt bydelshuset på Kampen - med øvingslokaler etc.

6. Flere av de store trærne på Vålerenga burde kanskje også fredes. Det er et par fantastisk flotte og store eiker blant annet. Fridtjovs gate og Etterstadgata. Tenker ellers på punkt 2 over og de store trærne i området rundt Sotahjørnet.

Med vennlig hilsen
Ingvild Aultun

Hvem gikk i klasse 9b i november 1983?

Hvis dere vet navnene på disse ungdommene, vil vi gjerne høre fra dere. Send e-post til post@valerenga.org eller kontakt en av oss i styret. Kanskje vi i neste blad har en komplett navneliste?

Grasrotandelen 2020

2020 var et år helt utenom det vanlige. Likevel fikk Vålerenga historielag igjen inn et meget solid beløp fra mange trofaste grasrot-givere.

For de som ikke helt vet hva dette innebærer, så gjelder dette de fleste spill gjennom Norsk Tipping. Den som tipper, kan selv bestemme hvilken forening en vil støtte, og innsatsbeløpet er uansett det samme.

Ved fjorårets slutt var det hele 103 stykker som valgte vårt historielag. Dette tar vi som en anerkjennelse om at vi gjør en god jobb.

Vi vil gjerne sende alle dere en stor takk. Dette kommer medlemmene til gode, for vi slipper å øke medlemskontingenten vår.

For de som ikke gir sin grasrotandel til noen, er det mulighet for å forandre på det. Strekkoden på bakerste side av bladet kan vises til tippekommisjonen. De som tipper på nettet, er det der mulig å registrere oss som grasrotmottaker.

Til informasjon så ligger vi veldig godt an etter dette årets 3 første måneder, og vi er nå oppe i 105 givere.

HUSK:

Medlemskontingenten for 2021. Det er sendt ut purringer til de som ikke har betalt. Har du flyttet og ikke meldt adresseforandring? Får du ikke e-post fra oss?

Takk for at du melder fra til styret eller på post@valerenga.org.

Hva med foredraget om “Fattig og rik på Vålerenga”?

Alle lurte vel på hvor det ble av foredraget som Karin Arnesen skulle holde for oss om “Fattig og rik på Vålerenga”. Medlemsmøtet med dette temaet har blitt utsatt flere ganger på grunn av pandemien.

Vi tok en telefon til Karin for å høre om hun fortsatt vil komme til oss. Karin er medlem i laget og har farsslekta fra Hedmarksgata, så hun svikter ikke sine venner på Vålerenga. Så da er det bare å glede seg til at dette blir mulig. Vi kommer tilbake med dato senere.

Som vanlig har vi mye å prate om. Karin nevner at hun fant onkelen sin i 2021-kalenderen vår. Onkel Amandus Arnesen fra Hedmarksgata 3 var en av de spreke gutta på VIFs A-lag for 100 år siden. Karin er også slektsforsker, og gledelig var det derfor at Bjørn Arild Gjerdalen kunne hjelpe henne med et nytt familiebilde i samlingen hennes.

Med sin barndom fra Tøyengata snakker hun selvfølgelig varmt om Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag, hvor hun er en aktiv nestleder. Dette historielaget er halvannet år gammelt, og hun er stolt over responsen de har fått på både deres nettside og på Facebook. Ellers savner hun også muligheten til å gjennomføre medlemsmøter igjen. Vi ønsker Karin og vennene i nabohistorielaget vårt lykke til, og vi ser fram til et godt samarbeide framover. Det er helt sikkert flere av dere som er nysgjerrig på dette området av Bydel Gamle Oslo, så da anbefaler vi å sjekke dette på nettet:

<http://egt-historielag.no/>

<https://www.facebook.com/EGTHistorie>

Leserbrev

Hei!

Takk for historielagets kalender for 2021. I april er det noen veldig kjekke fotballkarer i stilige hvite shorts. Bakerst til høyre står min onkel Amandus Arnesen.

Hadde også lyst til å skryte litt av oss i Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag. Jeg er jo nestleder og har nedlagt ganske mye arbeide i året som gikk. Leder har ikke så mye kapasitet. Han er fremdeles i jobb. Jeg er administrator for Facebook og tror vi har hatt nærmere 70 innlegg i 2020. I november lanserte vi hjemmesidene og nå begynner det virkelig å ta form. Her er linkene:

<http://egt-historielag.no/>

<https://www.facebook.com/EGTHistorie>

Med vennlig hilsen Karin Arnesen

Etterlysning

Hei

Mitt første møte med Vålerenga skjedde i første halvdel av femtitallet. Da kom barneleikarringen i BUL Nidaros til Oslo for å være med på Internasjonalt Folkedansstevne. Det meste foregikk på Jordal Amfi. Størst inntrykk gjorde de russiske damene. De hadde så flotte hodeplagg og lange fletter uten sløyfe i enden. Nøyaktig hvilket år dette var har jeg senere ofte lurt på. Kan noen hjelpe meg? Hilsen Bjørg Matre

Vi vil gjerne høre fra dere hvis noen vet noe om dette. Har sett bilder fra Framfylkingens stevner på Jordal Amfi, men det er kanskje noe annet? Send oss en melding på post@valerenga.org eller ta kontakt med en av oss i styret. Takk!

Etterlysning

Hei

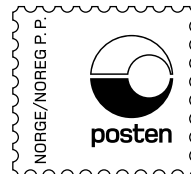
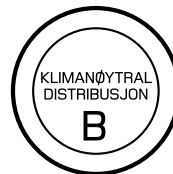
Hei. Mitt navn er Tonje Tytingvåg. Mine oldeforeldre, Asta og Johan Tytingvåg, drev kolonial/slakter på hjørnet i Islandsgata/Orknøygata, og de hadde leilighet i samme gård. Johan var fra Måløy i Nordfjord og Asta fra Breivoll. Jeg lurte på om der finnes noen bilder av dette? Skulle så gjerne visst litt mer om denne butikken og mine kjære oldeforeldre. Tenkte bare jeg skulle høre med dere. Bor selv i Sandnes, Rogaland. Har vært der en gang for mange år siden sammen med min far. Men dessverre var jeg for ung til å være noe videre interessert. Et intervju med oldemor ble sendt på NRK radio 29.12.1977. Det er dessverre ikke bevart, men mulig Nasjonalbiblioteket kan ha en beskrivelse av det. Min far fortalte om en artist ved navn Arja som hadde konsert i lokalet. Heller ikke dette er bevart. Det ble rigget til inni butikken. På slutten drev Asta butikken alene. Hun ble ranet og slått ned, men var visst en tøff dame. På forhånd takk!

Med vennlig hilsen Tonje Tytingvåg

Er det noen som har bilde av denne butikken? Vi vet det finnes et bilde hvor navnet Tytingvåg synes fra utsiden, men historielaget har det dessverre ikke i sitt arkiv. Vi har sjekket litt i Adressebøkene for Oslo. I 1937 var det en annen butikk i Islandsgata 7: H. E. Johansen kolonialforretning. Adresseboka for 1938 er ikke lagt ut på nettet, så den får vi ikke sjekket. I 1939 står det: Fru A. Tytingvåg kolonial og- kjøttforretning, og det samme står helt til i 1977-78. Året etter er det ingen Tytingvåg på Vålerenga. Så denne familien var her altså i ca. 40 år. Vi er veldig takknemlige hvis noen har bilde av butikken som vi kan låne og kopiere, og kanskje noen husker noe om den eller innehaverne? Vi hører gjerne fra dere om dette. Ring en av oss i styret eller send til post@valerenga.org.

Avsender/Retur:

VÅLERENGA HISTORIELAG
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 23 - nr. 1/2021
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
VÅLERENGA HISTORIELAG

post@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Jarle Teigøy

Kasserer

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Bjørn Granlund

Varamedlemmer

Gro Shakesby
Reiner Schaufler
Petter Opperd

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:
Bjørn Granlund
901 80 290
foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø
Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250
b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstillingsgruppe og redaksjon medlemsavisa

Even Haugseth
938 01 902
leder@valerenga.org

Produksjon av bladet:

Reiner Schaufler

Korrekturleser:

Kate Norderhaug Wohlstedt

Salgstorget

Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

Historielagets kalender 2021
Kr. 100,- + porto

Gatelangs på Vålerenga
Kr. 390,- + porto

Historielagets
Kopp 100,-
Caps 100,-
Skjorte 180,-

Tegneseriebok
Kr. 289,- + porto

VIF jubileums-CD
Kr. 199,- + porto

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org
www.facebook.com/valerenga.historielag

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping
og tipper eller spiller Lotto, Joker
eller andre spill. Registrer denne
strekken og tallrekka under
neste gang, så støtter du indi-
rette Vålerenga Historielag. Din
innsats og premie blir uforandret.
Takk for støtten!

32774890364462